

זוהר חלק ב' פרשת בשלח דף ס ע"ב

במרה נכנסו לברית כראוי

"שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו", אמר רבי אבא, בא וראה בראשונה כשנכנסו ישראל בבריתו של הקדוש ברוך הוא, לא נכנסו כראוי, מה הטעם, לפי שנמולו ולא נתפרעו, ולא נתגלה בהם רושם הקדוש, כיון שבא לכאן מה כתוב: "שם שם לו חק ומשפט", שם נכנסו ישראל בשני החלקים הקדושים, על ידי התגלות ההיא שנתגלה הרושם שלהם, והם נקראים "חק ומשפט", "חק", כמו שכתוב: "ויתן טרף לביתה וחק לנערותיה" (משלי לא, טו), "ומשפט", כמו שכתוב: "משפט לאלהי יעקב" (תהלים פא, ה) [ע"ה], "ושם נסהו", במצות אות הקדוש ההוא, כמו שכתוב: "פי חק לישראל הוא", בספרו של רבי ייבא הזקן נזכר, שאמר זה הדבר על המטה הקדוש ההוא [ע"ה].

זוהר חלק ג' פרשת נשא דף קכד ע"ב

ה' בדק את ישראל על המים

רבי אלעזר אמר, כאן יש לעיין, למה כתוב כאן, "שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו", אבל ודאי סוד הדבר, שכאן היה הנסיון על המים, לפי שהמצרים היו אומרים שבניהם של ישראל היו מהם, והיו הרבה בישראל שחשדו לנשיהם בזה, עד שהקדוש ברוך הוא הביאם למקום הזה, ובקש לבדוק אותם.

מה כתוב: "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים", אמר הקדוש ברוך הוא למשה, משה, מה אתה רוצה, הרי הרבה מריבות נמצאות אצלכם כאן, ואני מבקש לבדוק כאן נשי ישראל, כתוב שם הקדוש והשלך למים, ויובדקו כולם הנשים והגברים, ולא יהיה נשאר תלונה על בני, ועד שיובדקו כולם כאן, לא אשרה שמי עליהם.

מיד "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים", זה השם הקדוש, ההוא שהיה הכהן כותב לבדוק נשי ישראל, אז "שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו".

זיו הזוהר

המלכות ועל ידי פריעה זכו לקדושת היסוד. עו. אפשר לומר כונתו כי שם נתן ה' יתברך כח נסי חדש להמטה שהיה ביד משה.

שני החלקים הקדושים היינו שתי הקדושות של ספירת מלכות וספירת יסוד, מלכות נקראת חק, ויסוד נקרא משפט, על ידי מילה זכו לקדושת

כולם יצאו זכאים

ואם תשאל תינח נשי ישראל, אבל הם למה יבדקו, אלא אף הם נצרכו להבדק, אם לא נטמאו בנשיהם של מצרים.

ונשי ישראל לא נטמאו בהמצרים, כל אותן השנים שהיו ביניהם, וכולם הן הגברים והן הנשים יצאו זכאים, ונמצא שזרע ישראל הם קדושים וזכאים, אז השרה הקדוש ברוך הוא שמו ביניהם, ועל כן על המים ודאי, "שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ".

זוהר חלק א' פרשת וירא דף קב ע"ב

אמירת השכינה שישמעו לקול ה'

"וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ", אמר רבי יצחק, בא וראה, כל מקום שנאמר ויאמר סתם, או ויקרא סתם, או אמר סתם, הוא מלאך הברית ולא אחר[ע"ז], "וַיֹּאמֶר", שכתוב: "וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע וּגו'", ויאמר ולא אמר מי הוא, "וַיִּקְרָא", שכתוב: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" (ויקרא א, א), ולא אמר מי היה, "אָמַר", שכתוב: "וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֶה אֶל ה'" (שמות כד, א), ולא אמר מי היה, אלא בכל אלה מלאך הברית היה, והכל בהקדוש ברוך הוא נאמר[ע"ח].

זוהר חלק ב' פרשת בשלח דף ס ע"ב

איך מגיעים להמידות העליונות

רבי יוסי אמר, נשמע ממה שכתוב: "וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ", מכאן נשמע שעליו מוסב ויאמר, ומובן מי שאמר הדבר, "לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ", לקולי צריך לומר, אלא לקול ההוא שנכנסו בו[ע"ט].

רבי אבא אמר, "וַיֹּאמֶר" זה המלך הקדוש, ומה אמר, "אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ", ככתוב: "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכֵלָה הוּא" (דברים ד, כד), זו השכינה הקדושה, "וְהִיטֵר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה", זה צדיק, "וְהִאֲזַנֹּת לְמִצּוֹתָיו", זה נצח, "וְשִׁמְרֵתָ כָּל חֻקָּיו", זה הוד, כיון שתכנסו באלה, הרי אז תתקרבו למלך הקדוש[פ], אחר כך מה כתוב: "כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפָּאָךְ", "כִּי אֲנִי ה'", זה המלך הקדוש.

אזהרה על שמירת הברית

נשמע מכאן שכל מי שנוטר רושם הקדוש הזה[פ"א], עולה על ידי זה עד מלך הקדוש העליון. רבי יצחק אמר, ודאי מי שזוכה בצדיק, זוכה בנצח והוד, ושלשת אלה מתברכת בהן כנסת ישראל, ומי שזוכה בהן זוכה במלך הקדוש, ונכנס בכל הארבע[פ"ב].

וכנגד ארבע קדושות האלה, נצרך שזה הרושם הקדוש יהיה נשמר מארבעה דברים, שמירה של כנסת ישראל להזהר מנדה, שמירה של צדיק להזהר משפחה, שמירה

זיו הזוהר

עז. זו השכינה הקדושה. עח. ולא במלאך. קדושת התפארת. פא. לכל יפגם בריתו בנשג"ז (נדה שפחה גויה זונה) כמבואר הלאה. פב. היינו ד' עלמא דדכורא והזהיר לשמוע בקול המלכות

השכינה הקדושה, וכן הוא גם דעת רבי אבא. פ. זו עט. דעת רבי יוסי ש"וַיֹּאמֶר" מוסב על המלך היינו עלמא דדכורא והזהיר לשמוע בקול המלכות

של נצח להזהר מן גויה בת עובדי כוכבים, שמירה של הוד להזהר מן זונה, ועל כן "לקול ה' אלהיך", זו השכינה הקדושה, ובמה זוכים ישראל לקבל פני השכינה, בזהירות מן נדה, ועל זה כתוב: "וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאתָה לֹא תִקְרַב לְגַלוֹת עַרְוֹתָה" (ויקרא יח, ט), מהו "לגלות ערֹוֹתָה", זו כנסת ישראל, ובוזה נאחזים ונקשרים ענינים אחרים שהשכינה נתקשרה בהם, וזה נתבאר.

"וְהִישָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה" זה צדיק, ככתוב: **"עֵינֵי ה' אֶל צְדִיקִים"** (תהלים לד, טז), להזהר מן שפחה, וזה נתבאר על פי הכתוב: **"וְשַׁפְחָה כִּי תִרַשׁ גְּבוֹרְתָהּ"** (משלי ל, כג), שגורם לצדיק שיתדבק בשפחה^[פ], **"וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצֻּוֹתֵינוּ"**, זה נצח, להזהר שלא יכניס רושם הקדוש בבת אל נכר, ולא ישקר בנצח, שכתוב: **"וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר"** (שמואל א' טו, כט), ומי שנשמר מזה, הוא קיים מצותיו, שכתוב: **"כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר"**, **"וְיִשְׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו"**, זה הוד, להזהר מן זונה.

ואז זוכה האדם להדבק במלך הקדוש כראוי, מכאן ולהלאה, **"כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּמַצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפְאֶךָ"**, זה המלך הקדוש.

אחר הציווי על המילה בא אזהרה לשמור הברית

ועל כן הזהירים על אודות דבר ההוא שנתן להם ורשם בהם^[פ] ולא יותר, ועד עתה לא נתנה להם התורה, אלא כיון שכתוב: **"שָׂם שֵׁם לֹו חֵק וּמִשְׁפָּטֵי"**^[פ], מיד **"וַיֹּאמֶר אִם שָׂמוֹעַ תִּשְׁמָע וּגו'**.

זוהר חלק ב' פרשת בשלח דף סד ע"ב

ישראל אחוזים בעץ הגדול שהוא התפארת ומושלים על האומות

"וַיָּבֵאוּ אֵילָמָה וְשָׂם שְׁתֵּי עֵשָׂר עֵינַת מִיָּם וְשַׁבְעִים תְּמָרִים וּגו', אמר רבי יוסי, למדנו שיש לו עץ להקדוש ברוך הוא^[פ], וזה העץ הוא גדול ותקיף, ובו נמצא מזון לכל, והוא נגבל בשנים עשר גבולים במשקל^[פ], ונתחזק בד' רוחות העולם, וע' ענפים נאחזים בו^[פ], וישראל נמצאים בגוף עץ ההוא, ואותן שבעים ענפים מסביב להם, וזהו שכתוב: **"וַיָּבֵאוּ אֵילָמָה וְשָׂם שְׁתֵּי עֵשָׂר עֵינַת מִיָּם וְשַׁבְעִים תְּמָרִים"**, וזה נתבאר בכמה מקומות.

ומהו "וַיַּחֲנוּ שָׂם עַל הַמַּיִם", אלא שבזמן ההוא שלטו ישראל על אותן המים, שהם תחת ענפי העץ^[פ], שנקראים המים הזדונים.

זיו הזוהר

קדושות של מלכות יסוד הוד ונצח, ואז עומד קרוב למלך היינו לקדושת התפארת שנקרא מלך וגם נקרא בשם זעיר אנפין. פג. פירוש, שישפיע השפע לשרי עמים אחרים. פד. זו מצות מילה ופריעה. פח. פירוש, כיון שנתן להם מצות מילה ופריעה הזזה הירם תיכפ בענין שמירת הברית הקדוש מן פגם של נשג"ז (נידה שפחה גויה זונה). פו. היינו ספירת התפארת זעיר אנפין. פז. היינו י"ב גבולי אלכסון מן י"ב צירופי השם הוי"ה. פח. אלה הם ע' שרים של אומות העולם. פט. שישראל יחלקו

וְהַיְתָרְךָ לְהַבְרִיחַ יְהוָה לְעַמּוּדָתֵינוּ אֵת הַיָּד הַזֹּאת וְכֹל הַפְּרִיעוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָנוּ בְּצֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם מִיַּד פַּרְעֹה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְנִשְׁכַּח לְפָנֶיךָ וְנִשְׂכַּח מִלְּבָבֵנוּ וְנִשְׂכַּח מֵעֵינֵינוּ וְנִשְׂכַּח מִכָּל חֻקֶּיךָ וְנִשְׂכַּח מִכָּל צִוִּיֹתֶיךָ וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַבְּרִית הַזֹּאת וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ לַעֲשׂוֹת וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ לֵאמֹר וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַזִּכְרוֹנוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ לֵאמֹר וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַפְּרִיעוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָנוּ בְּצֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם מִיַּד פַּרְעֹה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְנִשְׂכַּח לְפָנֶיךָ וְנִשְׂכַּח מִלְּבָבֵנוּ וְנִשְׂכַּח מֵעֵינֵינוּ וְנִשְׂכַּח מִכָּל חֻקֶּיךָ וְנִשְׂכַּח מִכָּל צִוִּיֹתֶיךָ וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַבְּרִית הַזֹּאת וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ לַעֲשׂוֹת וְנִשְׂכַּח מִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ לֵאמֹר

זוהר חלק ב' פרשת בשלח דף סא ע"ב

מזון ישראל במדבר ירד מאריך אנפין

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מְמַטֵּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם", אמר רבי יהודה, בא וראה, בכל יום ויום נוטף טל מן הקדמון הקדוש להתפארת שנקרא פנים קטנות, ומתברכים כל שדה תפוחים הקדושים, ומן הטל שהוא נמשך לאותן שלמטה, ומלאכים קדושים נזונים ממנו כל אחד ואחד לפי מאכלו, זהו שכתוב: "לֶחֶם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ" (תהלים עח, כה), ומן המזון שהוא אכלו ישראל במדבר.

אמר רבי שמעון, כמה אנשים נזונים בזמן הזה ממנו, ומי הם, החברים העמלים בתורה יומם ולילה, וכי תעלה על דעתך שנזונים מן המזון שהוא ממש, לא, אלא כעין אותו המזון ממש והוא חשוב פי שנים.

בא וראה, ישראל כשעלו ונדבקו במלך הקדוש, בשביל התגלות רושם הקדוש, אז זכו לאכול מזון אחר עליון יותר ממה שהיה להם בתחלה, מתחלה כשיצאו ישראל ממצרים נכנסו בקדושת הלחם שנקרא מצה^[א], ועכשיו זכו ונכנסו לאכול לחם אחר עליון ממקום עליון יותר, שכתוב: "הֲנִי מְמַטֵּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם", "מִן הַשָּׁמַיִם" ממש^[א], ובזמן ההוא היה נמצא להם לישראל ממקום הזה, חברים העמלים בתורה ממקום אחר עליון יותר נזונים, מה הוא, כמו שכתוב: "הַחֲכָמָה תִּחְיֶה בְּעֶלְיָה" (קהלת ז, יב), זה מקום עליון יותר.

מזון תלמידי חכמים

אמר לו רבי אלעזר, אם כן מפני מה חלשה נפשותם יותר מאצל שאר אנשים, שהרי שאר אנשים הם בכח וגבורה יתרה נראים, אמר לו יפה שאלת, בא וראה, כל מזונות בני העולם מלמעלה הם באים, זה המזון הבא מן השמים והארץ, הוא המזון של כל העולם, והוא מזון הכל והוא מזון גס ועב, והמזון ההוא הבא ממקום הגבוה יותר הוא מזון דק יותר, וממקום שהדין נמצא הוא בא, וזה הוא המזון שאכלו ישראל כאשר יצאו ממצרים, והמזון שנמצא להם לישראל בזמן ההוא במדבר, ממקום העליון שנקרא שמים, הוא מזון היותר דק שנכנס יותר בהנפש מבכל האברים, והוא נפרש יותר מהגוף ונקרא לחם אבירים.

והמזון היותר עליון מהכל, הוא מזון החברים, הם העמלים בתורה, והם אוכלים מזון של הרוח והנשמה, ואין אוכלים מזון הגוף כלל, והיינו ממקום העליון הנכבד על הכל, שנקרא חכמה, לפיכך גוף החברים הוא חלש יותר משל שאר אנשים, שהרי אין אוכלים מזון הגוף כלל, ואוכלים מזון של רוח ונשמה ממקום מרחק העליון והנכבד מכל, ולפיכך מזון ההוא הוא דק מן הדק יותר מהכל, אשרי חלקם, זה שכתוב: "הַחֲכָמָה תִּחְיֶה בְּעֶלְיָה", אשרי חלקו של אותו הגוף שיכול להיות נזון במזון הנפש.

זיו הזוהר

להם השפע הנצרכת להם. צ. בקדושת המלכות עלמא דנוקבא. צא. היינו קדושת התפארת עלמא

זוהר חלק א' פרשת ויצא דף קנו ע"ב

על ידי אכילתם מהמצות ידעו והכירו במקום המלכות

רבי חייא אמר, כאשר בא האיש לזה העולם אינו יודע כלום, עד שיטעום לחם, כיון שאכל לחם נתעורר לדעת ולהבין, כך כאשר יצאו ישראל ממצרים לא הבינו כלום, עד שהטעים להם הקדוש ברוך הוא לחם מזאת הארץ, שכתוב: "אַרְץ מְמֹנָה יֵצֵא לָחֶם" (איוב כח, ה) [צ"ב], ואז נכנסו ישראל להבין ולהכיר לו להקדוש ברוך הוא.

על ידי אכילתם המן ידעו והכירו בז"א

ובקש הקדוש ברוך הוא שבינינו ישראל יותר במקום ההוא שמתגלה ומזדווג לארץ זו [צ"ג], ולא יכלו, עד שטעמו לחם ממקום ההוא, ואיזה הוא שמים, שכתוב: "הַנְּי מִמְּטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם", ואז ידעו והבינו במקום ההוא, ועד שאכלו לחם ממקום ההוא לא ידעו כלום ולא הבינו.

זוהר חלק ב' פרשת בשלח דף סב ע"א

להתפלל בכל יום על המזון

"וַיֵּצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ", אמר רבי יוסי, כל האנשים בעלי האמונה צריכים בכל יום ויום לבקש מזונותם מאת הקדוש ברוך הוא, ולהתפלל תפלתם על זה, מה הטעם, לפי שכל מי שמתפלל תפלתו אל הקדוש ברוך הוא על מזונו, גורם שיתברך כל יום על ידי עץ ההוא שמזונות כל העולם תולה בו.

אפילו יש לו אוכל יתפלל על המזון

ואף על פי שנמצא אצלו מזון, צריך לבקש מלפני הקדוש ברוך הוא, ולהתפלל תפלה על מזונות בכל יום, בשביל שיהיה נשפע על ידו ברכות בכל יום ויום למעלה, וזהו ברוך ה' יום יום.

לא יניח מיום זה ליום אחר

ולכך אין לו לאדם לבשל מזונות מן יום ליום אחר, כדי שלא לעכב ברכת היום ליום אחר, זהו שכתוב: "וַיֵּצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ", "יום בְּיוֹמוֹ" דוקא, מלבד מערב שבת לשבת כמו שביארנו.

המתפלל על המזון נקרא בן נאמן להשכינה

ומי שמבקש מהקדוש ברוך הוא מזונות בכל יום ויום, הוא נקרא בן הנאמן, בן שבעבורו נשפע ברכות למעלה.

הצדיקים בוטחים בה' ולא הרשעים

רבי אבא אמר, כתוב: "רוֹצֵה ה' אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמִּיַּחֲלִים לְחַסְדּוֹ" (תהלים קמז, יא), אלה הם המיחילים ומחכים בכל יום ויום להתפלל על מזונם מאת הקדוש ברוך הוא, וזהו דרכם של אותן יראי שמים ויראי חטא.

ואלה הרשעים ההולכים נלוז בדרכי התורה, מה כתוב בהם: "הוי משפמי בבקר שכר ירדפו" (ישעיהו ה, יא), ועל כן "רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו", לחסדו דוקא, ובזה ניכרים אותן בני האמונה בכל יום ויום, זהו שכתוב: "ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו", "יום ביומו" אמר, ולא דבר יום ליום אחר, וכל כך למה, "למען אנסנו הילך בתורת אים לא", בזה ניכרים אותן בני האמונה, שבכל יום ויום הולכים הם בדרך הישר בהתורה, רבי יצחק אמר דבר זה נשמע מכאן, שכתוב: "צדיק אכל לשבע נפשו" (משלי יג, כה), לאחר שהשביע נפשו מתלמוד תורה.

על ידי המן בדקו את ישראל

רבי שמעון אמר, בא וראה, טרם שנתן הקדוש ברוך הוא את התורה לישראל, הבחין בין בני האמונה, ובין הרשעים שאינם בני אמונה ואין מקיימים התורה, ובמה הבחין אותם, במן, כמו שנאמר: "אנסנו", וכל אותן שנמצאו שהם בני האמונה, רשם להם הקדוש ברוך הוא ברושם כתר החסד, ככתוב: "המיחלים לחסדו" (תהלים קמו, יא), ולכך כתוב: "למען אנסנו", וכל אותן שאין נמצאים בני האמונה, הוסר מהם כתר עליון הזה, והמן הכריז ואמר: "ובטן רשעים תחסר" (משלי יג, כה), ועם כל זה לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר.

מה שהיה למטה באלים היה כעין של מעלה

למדנו שבשעה ההיא נשתלמו ישראל למטה כדמיון שלמעלה כמו שביארנו, שכתוב: "ויבאו אילמה ושם שתיים עשרה עינת מים ושבעים תמרים וגו'", ונתחזק עץ הקדוש בשנים עשר תחומים, בארבעה צדדי העולם, ונתחזק בשבעה ענפים, והכל כדמיון שלמעלה.

ירידת המן

בשעה ההיא נטף טל הקדוש מן הקדמון הנעלם, ונשפע להתפארת שנקרא פני קטנות, והוא המקום שנקרא שמים, ומן הטל ההוא של אור עליון הקדוש, היה נמשך ויורד המן למטה, וכאשר היה יורד, היה מתפרד לחתיכות קטנות של קרח ונקרש למטה, זה שכתוב: "ידק ככפר על הארץ".

זוהר חלק ב' פרשת בשלח דף סג ע"א

על ידי המן היו יודעים למי שייכים העבדים

"וימדו בעמר וגו'", "איש לפי אכלו לקטו", אמר רבי יצחק, "איש לפי אכלו לקטו", וכי מי שאכל מעט לקט מעט ומי שאכל יותר לקט יותר, והרי כתוב: "ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר", אלא לפי אותן האוכלים לקטו, והמשמעות "לפי אכלו", לפי מי שהיה צריך לאכול, ולפיכך לא כתוב לפי אכילתו.

ובמה הכתוב מדבר, החזיק איש בעבד או בשפחה ואמר שלי הוא, בא חברו ואמר שלי הוא, קרבו לפני משה לדין, אמר להם כמה נפשות בביתך, וכמה נפשות בבית

חבירך, אמרו כך וכך, אז אמר להם משה לקטו מן ביום מחר וכל אחד מכם יבא אצלי, למחר יצאו ולקטו, ויבאו לפני משה, הניחו לפניו המן היה מודד לו, ואם העבד היה של זה, נמצא העומר של העבד בהמן של זה, שהרי צריך להיות עומר לכל נפש ונפש מביתו, מדד לחבירו ונמצא שחסר שם מאכל העבד בהמן של חבירו, ולא היה אצלו אלא עומר אחד לכל נפש ונפש מביתו, אז אמר שזה העבד שייך למי שהמן אצלו, זה שכתוב: "אִישׁ לְפִי אָכְלוּ לְקִטּוֹ", וכתוב: "עֹמֵר לְגִלְגַּלֹּת מִסֶּפֶר נַפְשֵׁיכֶם".

בבוקר שולט מידת החסד ובערב מידת הגבורה

"עֲרֵב וַיְדַעְתֶּם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד ה'", אמר רבי ייסא, "עֲרֵב וַיְדַעְתֶּם", במה ידעו, אלא כך למדנו, בכל יום ויום נמצאים משפטי הקדוש ברוך הוא, בבקר נתעורר חסד בעולם, ובזמן ההוא שנקרא ערב, תולה הדין בעולם, והרי ביארו, שבעבור זה תקן יצחק תפלת המנחה, ועל כן, "עֲרֵב וַיְדַעְתֶּם", כאשר יתעורר הדין בעולם, תדעו שבדין ההוא הוציא ה' אתכם ממצרים, "וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד ה'", שהרי בזמן ההוא נתעורר חסד בעולם, ויתן לכם לאכל.

בזמן שליטת הדין עשה ה' חסד לישראל שהוציאם ממצרים

רבי חייא אמר להיפוך, מה כתוב למעלה, "בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סֵדֶי הַבְּשָׂר וּגו'", בשעה שהתלוננו על בשר נתעורר ערב כזה, שבאותו זמן שנתעורר הדין נתעורר גם חסד בעולם^[צ"ל], זה שכתוב: "וַיְדַעְתֶּם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", תדעו חסד ההוא שעשה עמכם בזמן הדין, והוציא אתכם מארץ מצרים, "וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד ה'", "כְּבוֹד ה'" הוא ידוע^[צ"ה], וכל כך למה, "בְּשִׁמְעוּ אֶת תְּלַנְתִּיכֶם עַל ה'".

הרשעים מהפכים מידת החסד לדין בעוונותיהם

אמר רבי ייסא, אין הקדוש ברוך הוא משנה משפטיו, אלא שרשעי העולם גורמים השתנות, ומהפכים רחמים לדין כמו שנתבאר.

הצדיקים יאכלו מן לעולם הבא (קודם שיתגשם)

למד רבי אלעזר, שמזה המן עתידים הצדיקים לאכול לעתיד לבא, ואפשר תאמר שבדמיון הזה, לא, אלא במדרגה יתרה, שלא היה כן לעולם, ומה היא, כמו שביארנו, שכתוב: "לְחֻזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבִקֵּר בְּהִיכְלוֹ" (תהלים כז, ד), וכתוב: "עֵינַי לֹא רָאִיתִי אֱלֹהִים וּזְלַתְךָ וּגו'" (ישעיהו סד, ג').

זיו הזוהר
 שמים. צד. פירוש, בעבור החטא שהתלוננו על עליהם שנצרך להמתקה של חסד. צה. זו שכינת בשר נתעורר בערב זמן הדין היותר קשה כבודו יתברך.

זוהר חלק ב' פרשת שמות כא ע"א

בשר בשעת הדין ולחם בשעת החסד

"דַּבֵּר אֱלֹהִים לְאָמֹר בֵּין הָעֶרְבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ לָחֶם", אמר רבי יצחק, בין הערבים שהיא שעת הדין תאכלו בשר, וכתיב: **"הַבָּשָׂר עֹדְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם וְאָף ה' חָרָה בָעָם"** (במדבר יא, לג), לפי שבין הערבים דין המלכות שולט, **"וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ לָחֶם"**, לפי שהשעה ההיא נקראת חסד, וכתוב: **"חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם"** (תהלים נב, ג), וכתוב: **"וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם"** (בראשית א, ה), שהוא משעת הבקר.

רבי תנחום אומר, זה אדום וזה לבן, אדום לבין הערבים שכתוב: **"בֵּין הָעֶרְבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר"**, ולבן בבקר שכתוב **"וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ לָחֶם"**.

זוהר חלק ב' פרשת בשלה דף ס"ג ע"ב

הו' מידות חג"ת נה"י שכל אחד משפיע ביום שלו מקבלים כחם מהשבת

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֱלֹהִים אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְר", אמר רבי יהודה, כל יום ויום מתברך מן יום העליון ההוא יום השביעי^[צ1], ומתברכים כל ששת ימים כל אחד ואחד בלבדו, וכל יום משפיע ביומו, מן הברכה ההיא שקבל מן היום העליון ההוא, ועל כן אמר משה: **"אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְר"**, שהרי אין היום שולט ביום שאינו שלו^[צ2], וכל אותן החמשה ימים שולטים בהימים שלהם, ונמצא בהם מה שקבלו, ויום הששי נמצא בו יותר.

ויובן זה, על דרך שאמר רבי אלעזר, מפני מה כתוב **"יוֹם הַשְּׁשִׁי"** (בראשית א, לא), ולא נאמר כך בכל שאר הימים, אלא כך ביארו, **"הַשְּׁשִׁי"**, שהשכינה מזמנת עצמה בו, להכין שלחן למלך^[צ3], ולפיכך נמצאו בו שני חלקים, אחד ליומו, ואחד להכין בשמחת המלך עם המלכה, כי בלילה הזה היא שמחת המלכה עם המלך והזדווגות שלהם, ומתברכים של ששת הימים כל אחד ואחד בלבדו, לפיכך צריך האדם לסדר שלחנו בליל השבת, כדי שינוחו עליו הברכות מלמעלה, והברכה אינה שורה על שלחן ריקן, ולפיכך תלמידי חכמים היודעים סוד זה, זיווג שלהם מערב שבת לערב שבת.

עולם הבינה נקראת שבת וכן המלכות נקראת שבת

"רְאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם הַשְּׁבֹת", מהו שבת, יום שבו שובתים שאר הימים, והוא הכולל של כל ששת ימים האחרים, וממנו מתברכים, רבי ייסא אמר, וכן גם כנסת ישראל נקראת שבת, לפי שהיא בת זוגו, וזו היא הכלה, שכתוב: **"וּשְׁמֵרְתֶם אֶת הַשְּׁבֹת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם"** (שמות לא, יד), לכם, ולא לשאר עמים, זהו שכתוב: **"בְּיַמֵּי וַבְּיַמֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל"** (שם פסוק יז), וזאת היא ירושה של נחלת עולם לישראל.

זיו הזוהר

צו. היינו שיום השבת הוא מקור הברכה לכל ששת ימי המעשה. **צז.** פירוש, שכל יום משפיע שפע ברכה רק עבור יום שלו. **צח.** דורש ה"א יתרה של הששי לרמז על השכינה הקדושה.